

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки Вінницької облдержадміністрації
Департамент освіти Вінницької міської ради
Інститут спеціальної педагогіки Національної академії педагогічних наук України
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
Південно-східний державний Університет штату Міссурі (США)
Університет Коменського у Братиславі (Словацька Республіка)
Жешівський Університет (Республіка Польща)
Інститут Гуманітарних Наук Державної Вищої Професійної школи ім. ротмістра В. Пилецького
в Освенцимі (Республіка Польща)
Кафедра ортопедагогіки та реабілітології факультету корекційної педагогіки та психології
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
Комунальний вищий навчальний заклад «Вінницька академія неперервної освіти»
Вінницький міський спеціалізований будинок дитини з ураженням ЦНС та порушенням
психіки
Вінницький центр соціальної реабілітації дітей-інвалідів «Промінь»
Всеукраїнська громадська організація «Наукове товариство інвалідів «Інститут соціальної
політики»»
Всеукраїнське громадське об'єднання «Національна Асамблея інвалідів України»
Всеукраїнський фонд «Крок за кроком»
ГО «Асоціація батьків дітей з особливими потребами «Кінезис-клуб-Вінниця»»
ГО «Подільське молодіжне об'єднання «Без бар'єрів»»
Вінницька ГО молоді з обмеженими фізичними можливостями «Гармонія»
ГО «Вінниця Даун Синдром»

«ОСВІТА ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ: ВІД ІНСТИТУАЛІЗАЦІЇ ДО ІНКЛЮЗІЇ»

Збірник тез доповідей

ВІННИЦЯ 2016

Рекомендовано до друку вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
(протокол № 5 від 26 жовтня 2016 р.).

Редакційна колегія:

Засенко В.В., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор Інституту спеціальної педагогіки НАПН України;
Колупаєва А.А., доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заступник директора з наукових питань Інституту спеціальної педагогіки НАПН України;
Лазаренко Н.І., кандидат педагогічних наук, доцент, ректор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського;
Ленів З.П., кандидат педагогічних наук, проректор з науково-педагогічної роботи та соціальних питань Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського;
Завзвільнюк І.Я., доктор філологічних наук, професор, декан факультету філології і журналістики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського;
Король В.П., кандидат педагогічних наук, ст. викладач кафедри технологічної освіти, економіки і безпеки життєдіяльності Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського;
Задворняк Л.С., аспірант кафедри педагогіки та професійної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Освіта дітей з особливими потребами: від інституалізації до інклюзії //
36. тез. доп. / Редкол.: В.В. Засенко В.В., А.А. Колупаєва А.А.,
Н.І. Лазаренко, З.П. Ленів. — Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. —
416 с.

У збірнику тез розглядаються основні напрямки розвитку інклюзивної освіти в Україні та світі. Представлено праці науковців і практиків, де розглядаються педагогічні технології інклюзивного навчання, інноваційні підходи та сучасні тренди вітчизняного та закордонного досвіду.

УДК [373+376]06
ББК 74.3я43+74.2я43
©Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
© Автори статей
© ТОВ фірма «Планер»

Освітня та наукова спільнота приділяє значну увагу вирішенню проблеми реформування системи освіти в Україні на демократичних засадах, створенню альтернативних моделей підтримки осіб з особливими потребами в різних сферах суспільного життя, забезпеченню права кожної дитини на якісну освіту.

Сучасні фахівці готові до реалізації психолого-педагогічного та корекційно-реабілітаційного супроводу особливих дітей в інклюзивному середовищі. Чимало зусиль для пошуку і впровадження сучасних методик, новітніх технологій, створення можливостей для професійних дискусій та обміну практичним досвідом у реалізації інклюзивної освіти докладає Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Викладачі та студенти педагогічного закладу стали організаторами й учасниками III обласного форуму для батьків дітей з інвалідністю «Освіта доступна кожному» (жовтень 2015 р.), семінару «Проблеми дітей з аутизмом: виклики сьогодення та кроки у їх вирішенні» (березень, 2016 р.), круглого столу «Психолого-педагогічний супровід дітей дошкільного та молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі» (травень, 2016 р.), тренінгу «Технологія складання індивідуальних програм розвитку дитини» (жовтень, 2016 р.). У вересні 2016 розпочато підготовку фахівців за спеціалізаціями «Асистент вчителя» та «Асистент вихователя».

Навчальні дисципліни «Основи корекційної педагогіки» та «Дефектологія з логопедією» викладаються у нашому університеті з 2007 року. Цьогоріч творчий колектив науковців розробив навчально-методичне забезпечення для реалізації якісної підготовки фахівців до роботи в інклюзивних умовах.

Розуміємо, що це лише перші кроки у вирішенні такої важливої суспільної проблеми. Колектив Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського відкритий до співпраці. Сподіваємося, що цей міжнародний захід стане місцем фахової дискусії та обміну інноваційним досвідом.

У збірнику матеріалів Конгресу, що містить близько 200 доповідей його учасників, наведено результати досліджень, думки та пропозиції фахівців різних сфер професійної діяльності, педагогів вітчизняних і зарубіжних загальноосвітніх та вищих навчальних закладів, батьків щодо впровадження інклюзивної освіти в Україні.

Впевнена, що обговорення актуальних питань, обмін досвідом, спроби вирішення надважливих завдань сприятимуть впровадженню у процес навчання новітніх технологій інклюзивної освіти для всіх, хто навчається, надаватимуть поштовх для розвитку нових напрямків наукових досліджень.

Тож нехай Конгрес досягне найбільшого успіху в тому, аби розкрити всю масштабність проблеми, якій він присвячений. Енергії, творчого завзяття, здоров'я, натхнення вам у цій великій справі. Бажаю успіхів!

З повагою
Ректор Вінницького державного педагогічного університету імені
Михайла Коцюбинського Лазаренко Наталія Іванівна

Сандич М. ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЖИТТЯ У ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	308
Славінська В. РОДИННЕ ВИХОВАННЯ У ДУХОВНОМУ ЗРОСТАННІ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА.....	311
Сарогов М., Кадемія М. ВИКОРИСТАННЯ СМАРТ-ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	313
Саранча І. СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ — МІСТОК ДО ІНКЛЮЗІЇ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ З ІНВАЛІДНІСТЮ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	316
Синьов В., Супрун Д. ДО ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПСИХОЛОГІВ В ГАЛУЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ: ЄДНІСТЬ ТЕОРЕТИЧНОЇ І ПРАКТИЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ВИРИШУВАТИ ПРОФЕСІЙНІ ЗАВДАННЯ.....	319
Сільна Г., Невинна В. РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ	321
Словінська Є., Шкуліпа М. КОРЕКЦІЙНИЙ ВПЛИВ МУЗИКОТЕРАПІЇ НА РОЗВИТОК ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ МОВЛЕННЯ	323
Соколенко О., Петригіна А. УЧАСНИЦЬКІ ПРАКТИКИ: ДОСВІД ШКІЛЬНОГО МУЗЕЮ.....	324
Солонська А. ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВОСТЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ.....	326
Сомик О. ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДОРΟΣЛОЇ ОСОБИ З АУТИЗМОМ.....	328
Столяренко О., Столяренко О., Опушко Н. ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ З ОБМЕЖЕНИМИ ФІЗИЧНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ НА ОСНОВІ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЛЮДИНИ.....	331
Стригунова А. ЗАГАЛЬНА ПРОБЛЕМАТИКА РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З РОЗУМОВОЮ ВІДСТАЛІСТЮ.....	333
Тарасенко Г. РЕАЛІЗАЦІЯ ОСОБЛИВИХ ОСВІТНІХ ПОТРЕБ ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ В КОНТЕКСТІ ЕСТЕТИЧНОГО ПІДХОДУ.....	336
Федоренко С., Дашкієвська А. АКТУАЛЬНІСТЬ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ НАРОДНОЇ ІГРАШКИ У ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ В ШКОЛАХ ДЛЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ.....	339

Хамська Н. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В НІМЕЧЧИНІ.....	341
Хомик В. КОНСТРУЮВАННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ КООРДИНАЦІЇ ПРАВ ДІТЕЙ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ І ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ У ПРОЦЕСІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ.....	343
Хворова Г. ФОРМУВАННЯ У ФАХІВЦІВ НАВИЧОК КОМПЕТЕНТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З БАТЬКАМИ ДІТЕЙ З ПОЛІСИСТЕМНИМИ ПОРУШЕННЯМИ РОЗВИТКУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ТРЕНІНГІВ КОМПЕТЕНТНОГО БАТЬКІВСТВА У КОРЕКЦІЙНИХ ТАБОРАХ ТА РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЗАКЛАДАХ.....	348
Холковська І. СТАВЛЕННЯ РІЗНИХ СУБ'ЄКТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ ДО ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ.....	351
Чеботарьова О. РЕАЛІЗАЦІЯ ВАРІАТИВНИХ МОДУЛІВ У СИСТЕМІ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ШКОЛЯРІВ ІЗ СКЛАДНИМИ ПОРУШЕННЯМИ РОЗВИТКУ.....	354
Чухрій І. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МОЛОДІ З ОБМЕЖЕННЯМИ ФУНКЦІЙ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ.....	357
Шевченко Ю. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ГРИ В УМОВАХ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	360
Шибяєва В. РЕАЛІЗАЦІЯ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ В РОБОТІ З ДІТЬМИ З ВАДАМИ РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ.....	363
Шульгіна Л. ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ШКОЛЯРА В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ.....	365
Щетина Т., Колосовська Н. ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ В УМОВАХ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ.....	368
Шмідт К. ПРОБЛЕМА ОБДАРОВАНОСТІ ДИТИНИ В ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ.....	369
Шульженко Д., Синьов В. СУБ'ЄКТНО-ОСОБИСТІСНА ГОТОВНІСТЬ ФАХІВЦІВ ДО КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З АУТИЧНИМИ ДІТЬМИ.....	372
Якимчук Г. ХАРАКТЕРИСТИКА СТРУКТУРИ МОВЛЕННЕВОГО ДЕФЕКТУ У ДІТЕЙ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ.....	375

2. Розробити серію тренінгових занять на базі музею історії нашого закладу, з урахуванням досвіду тифлопедагогів, для працівників музеїв, батьків, вчителів загальноосвітніх закладів, студентів педагогічних вузів. На цих заняттях розробити алгоритми роботи з текстовими матеріалами; музейними експонатами, картинами тощо.

3. Після цих занять запропонувати провести екскурсії в музеях міста, враховуючи досвід взаємодії учасників групи та педагогічних знахідок, які з'явилися під час роботи над проектом.

4. Описати отриманий досвід кожної групи учасників проекту та підготувати методичні рекомендації для працівників музеїв щодо організації сумісної роботи різних категорій учнів.

Література:

1. Наказ Президента України від 13.10.2015 № 580/2015 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки».
2. Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, МОН України, Міністерства оборони України, Міністерства культури і туризму України від 27.10.2009 № 754/981/538/49 «Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання молоді».
3. Лист Міністерства освіти і науки України від 08.05.2015 № 1/9-235 «Щодо відвідування музеїв та навчально-тематичних екскурсій».
4. Фольє П.С., Гегенфуртнер М., Вольфрам Г. Дорожня карта для культурного розвитку України. — Київ: Goethe-Institut в Україні, 2015. — 149 с.

А. Солонська

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВОСТЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ

На сьогоднішній день дедалі актуальнішими стають питання навчання, виховання, соціалізації дітей з особливими освітніми потребами. Л.С. Виготський у своїх працях підкреслював, що вихованню дитини з особливостями психофізичного розвитку потрібно приділяти більше уваги ніж дитині з типовим розвитком. Ті питання, які визначаються недосяжними для дітей з психічними та фізичними порушеннями можуть бути донесеними до них при правильно використаних підходах. Одним з таких питань є патріотичне виховання [2, с. 8].

В таких державних документах, як Закон України «Про освіту», Закон України «Про дошкільну освіту», Концепція громадянської освіти, Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді, Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки зазначається важливість формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості.

Чинні освітні програми, зокрема Національна програма «Діти України», парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку «Україна — моя Батьківщина» серед головних завдань визначають

Міжнародний конгрес зі спеціальної педагогіки, психології та реабітології
«Освіта дітей з особливими потребами: від інституалізації до інклюзії»
формування національно свідомого громадянина, патріота, тобто людини, якій притаманні особисті якості й риси характеру, світогляд та спосіб мислення, почуття, вчинки і поведінка, спрямовані на саморозвиток та розвиток демократичного громадянського суспільства в Україні [1, с. 6].

Важливими є погляди сучасних вчених щодо сутності поняття «патріотизм» (В. Вугрич, Т. Ільїної, Н. Мойсеюк, М. Прохорова, О. Сидорова, Б. Синюхіна). У книзі «Дошкільна педагогіка» Поніманська подає таке визначення поняття «патріотизм» — любов до Батьківщини, відданість їй і своєму народу [2, с. 252].

Проблеми виховання національно свідомого, патріотично зорієнтованого молодого покоління висвітлено в педагогічних дослідженнях (О. Бабак, І. Бех, Т. Василевська, К. Ващенко, І. Вільчинська, І. Дзюба, О. Сухомлинська).

Для національно-патріотичного виховання необхідно правильно визначити віковий етап, на якому стає можливим активне формування у дітей патріотичних почуттів. Найсприятливішим для початку цілеспрямованого та систематичного національно-патріотичного виховання є середній дошкільний вік, коли особливо активізується інтерес дитини до соціального світу, суспільних явищ тощо. Виховувати патріотичні почуття у даній категорії дітей слід через знайомство з традиціями сім'ї, рідним краєм, історією Батьківщини [1, с. 14].

У дошкільному дитинстві патріотичне виховання пов'язане з естетичним, зокрема, з музичним. Проведення музичних тематичних вечорів зі слуханням пісень про рідний край сприяє розвитку у дітей з особливостями психофізичного розвитку, зокрема з порушенням мовлення патріотичних почуттів, формуванню позитивних емоцій.

У дітей дошкільного віку з особливостями психофізичного розвитку, зокрема з порушенням мовлення в межах патріотичного виховання необхідно виховувати любов до рідної мови (на спеціально відібраному лексичному матеріалі, педагог може займатися корекцією порушень мовлення і формувати патріотичні почуття у дітей).

Отже, патріотичні почуття не виникають у дітей з особливими освітніми потребами, зокрема з порушенням мовлення самі собою. Це результат тривалого, цілеспрямованого виховання.

Література:

1. Каплуновська О.М. «Україна — моя Батьківщина». Парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку / О.М. Каплуновська, І.І. Кичата, Ю.М. Палець; за наук. ред. О.Д. Рейпольської. — Тернопіль: Мандрівець, 2016. — 72 с.
2. Матвієнко П. Живодайні джерела патріотизму / П. Матвієнко // Дошкільне виховання. — 2001. — №8. — С. 8-9.
3. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка / Т.І. Поніманська. — К.: Академвидав, 2006. — 456 с.